

Koronawirusly günlerde Remezan aýynyň pikirlendiren hususlary

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Pedagogika we edep-terbiýe
написано kitapcy | 23 января, 2025

Koronawirusly günlerde Remezan aýynyň pikirlendiren hususlary
KORONAWIRUSLY GÜNLERDE REMEZAN AÝYNYŇ PIKIRLENDIREN HUSULSARY



2020-nji ýylyň dünýäsinde musulmanlar öñkülerinden has başgaça Remezan aýyny başdan geçirir. Metjitler ýapyk. Köpcülikleýin agzaçarlar, tarawa namazlary, agzaçar çadyrlary, metjitleriň howlusynda ýa-da meýdançalarda açylan ýarmarkalar ýok. Tanyş-biliş, dost-ýar, dogan-garyndaş bolup bir ýere üýşmek, görme-görşe gitmek hyllalla boldy, adamlar diýseň lapykeç halda. Durmuş bilen bitewileşen many-mazmun dini-de many-mazmunly görkezýän eken. Ibn Arabynyň «din adatdyr» diýen sözünü şu nukdaýnazardan-da düşündirip bolar. Ýogsa-da, öýümizden çykman özümüz karantin astyna alan şu günlerimizde mundan ýerlikli peýdalanyl bilerismikä? Hakyky erkinlige düşünmegiň şerti taýýar bolan ýaly görünýär. Öni-soňy bizi terk etmeli zatlary seljermek we ähmiýetlisidir ähmiýetsizini aýyl-saýyl etmek gerek.

■ Dünýäniň ümzügi nirä tarap?

Ýakyn günlerde bize nämeler garaşýar. Çak etmek mümkün däl. Dünýäniň ümzügi düýbünden başga tarapa ýoneldi we biz bu täze düzgünïň gymmatlyklarynyň nämelerden ybarat boljagyny bilemezok. Ol gymmatlyklaryň içinde ynanç barmy, bar bolsa nähili bolar? Islesek-islemesek, bular bizi çynlakaý

oýlandyrýar. Siwilizasiýalaryň diňe uly heläkçiliklerden soň kämilleşyändigini aýdýan Toýnbi «Medeniýet jogapkärçilige çekilyär» atly kitabynda bu boýunda etmeli işlere şeýle ünsi çekýär:

«Syýasy ugurda dünýä hökümetini dolandyryp biljek esaslandyryjy sistemany taýýarlaň, ykdysadyýetde erkin maýa goýumy bilen sosializmiň arasynda sazlaşykly (ýerine we wagtyna görä üýtgäp bilme ukybyna eýe) zähmet sistemanyny dörediň, ruhy taýdan dünýewi gurluşy dini kadalar bilen birleşdiriň, şu üç ugurda garaşylan netijäni gazanyp bilsek, medeniýeti gorap saklamak söweşinde ýeňiš gazanyp bileris».

Ýeňisi adamzat kesgitlär, has takygy adama goýulan goýumlar kesgitlär.

■ **Ybadatyň özeni düşümekdir**

Düşünje üýtgäp-özgerip duran zat. Hut düşünje üýtgäp-özgerip durýandygy üçin adam kämilleşyär. Dünýewi düşünjäniň durnukly häsiýete eýe bolan ýerinde düşünjede ösüş bolup bilmez. Onuň birnäçe şertleri bar. Semawy ýörelgede inziwa (çile) aýratyn orun tutýar. Inziwa – kişiniň bolup geçen zatlary gözden geçirmesi, boş-gereksiz zatlary terk etmesi we ondan soňly tapgyrda jemgyýetiň peýdasynyň-bähbidiniň hatyrasyna özünden geçmegine aýdylýar. Derwüşlerde, Sokrat ýaly filosoflarda, mistik şahsyýetlerde, pygamberlerde bu şahsy münzewiligi (ýalñyzlygy) görmek bolýar. Edil Hezreti Muhammediň (s.a.w) Hyra tejribesinde bolşy ýaly. Düýp esaslaryny monastyr tejribesinden alan uniwersitet toparlanmalarynyň özeninde-de çuňňur düşünme we çete çekilme haly bar.

■ **Dindarlygy janlandyrma**

Her bir ritualyň, her bir ybadatyň özenini oýlanyp-ölçerip hereket etmäge çagyryş düzýär. Nuretdin Topçynyň aýdyşy ýaly, birnäçe sany el-aýak, kelle, beden hereketleri diniň esaslaryny emele getirip bilmez.

Mysal üçin, namaza tekbir bilen başlanynda elliňi galдыrmak

«Masiwany (Alladan başga hemme zady) yzymda goýup, ýeke-täk we beýik bolan Allaha ýonelýärin» diýmekdir. Oraza tutmak – maddy zatlardan saklanul ruhy gymmatlyga geçmek için özüňi terbiýelemegiň metodydyr. Ybadatlara fiziki gymyldyhereketleri aşyp, ynsan hökmünde orta çykyşymyzyň düýp manysyna ýonelmek manysynda-da düşünip bileris. Diýmek isleýän zadym, ýalñyzlygy boýdan-başa başdan geçirýän bu wagt aralygyny čilä öwürmek (itikaf hem diýip bolar) werziş bolan dindarlyga we «döreyiş hallaryna» täze röwüş çäýyp biler.

Aýşe SUJU.

27.04.2020 ý, «SÖZCÜ» gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Pedagogika we edep-terbiýe